

Josep Carner-Ribalta, *Memòries. De Balaguer a Nova York passant per Moscou i Prats de Molló*. Barcelona, Viena edicions, 2009.

Carner-Ribalta va publicar els seus records el 1972 amb el títol *Memòries. De Balaguer a Nova York passant per Moscou i Prats de Molló*. Edicions Catalanes de París va editar-les a l'exili amb una difusió limitada pel context polític que es vivia a l'estat espanyol. L'octubre de 2009 Viena Edicions les ha recuperat i reimprès i les ha tornades a situar dins l'actualitat historiogràfica.

Nascut a Balaguer el 1898, dins una família dedicada a l'hosteleria, a mig camí entre la dependència i la burocràcia, Carner-Ribalta estava tècnicament ben preparat ja que partia d'una classe mitjana rural. Militant catalanista gairebé des de la infància, visqué de prop el moviment de Solidaritat Catalana i el desenvolupament del nacionalisme a la Noguera i a Balaguer durant els anys deu del segle XX. La dècada següent la visqué exiliat prop de Macià i el seu projecte independentista que el va dur, als anys trenta, a formar part de la novella Generalitat republicana. La Guerra Civil va suposar-li el primer pas cap a un segon exili que s'allargaria fins a la fi de la seua vida. L'exili per terres americanes el va acostar als debats previs a la fundació de l'ONU on va propagar la qüestió catalana i en va oferir una solució democràtica i d'una Catalunya independent.

En el tombant de segle XX apareix una tercera generació de catalanistes allunyada de la generació renaixent i literària, i de la generació de la Lliga i la Unió Catalanista. Josep Carner-Ribalta forma part d'una generació de catalanistes que evoluciona d'un catalanisme prepolític, identitari i cultural cap a l'independentisme polític; són de la seua generació homes com Daniel Cardona, els germans Badia, els Xammar, Jordi Arquer, Jaume Compte, Manuel González i Alba, etc.

Autors com Enric Ucelay o Fermí Rubiralta han treballat al voltant d'aquesta generació que va quedar frustrada per la derrota durant la Guerra Civil. Tanmateix, Carner-Ribalta és un home format en un catalanisme rural, com el Balaguer de principis del XX, lluny del xoc identitari que pateixen altres catalanistes en arribar a una gran ciutat que rep els primers immigrants espanyols.

Finalment, només destacar dos aspectes del llibre que ressenyem i que poden aportar informació important i de primera mà. En primer lloc, el que el prologuista Jordi Creus pensa que és prescindible, la vida catalanista al Balaguer de principis de segle XX. I en segon lloc, el paper dels catalans exiliats que van treballar prop de l'ONU per oferir una solució i el reconeixement de la qüestió catalana en el pla internacional. Tanmateix, caldria lamentar que l'autor no hagués desenvolupat i aprofundit molt més en el contingut de les memòries que semblen més un tast de la seua vida que no pas un llibre memorialístic.

Jordi SOLDEVILA I ROIG

Universitat Pompeu Fabra

Xavier Macià, *Matèria elemental*. Lleida, Pagès editors, 2009.

Matèria elemental és el títol del recull que va obtenir el 2009 el XIII premi de poesia Maria Mercè Marçal, organitzat pel Consell Comarcal del Pla d'Urgell. Si el premi, pel que fa al seu gènere, ja és un dels més prestigiosos entre els països de parla catalana, a aquesta edició s'hi afegeix un altre estímul important: el nom del guanyador. No en va, es tracta de Xavier Macià (Trepç, 1961), un dels més coneguts intel·lectuals de què disposen actualment les Terres de Ponent. Un breu esbós del seu currículum ens farà evident l'afirmació: professor de literatura catalana contemporània a la Universitat de Lleida; president del Centre de Normalització Lingüística de Lleida i de l'Aula Màrius Torres; director de la Biblioteca Literària de Ponent; guanyador, amb Núria Perpinyà, de la primera convocatòria del premi d'assaig Josep Vallverdú amb *La poesia de Gabriel Ferrater* (1986); curador de *l'Obra poètica completa* (2000), de Joan Vinyoli; poeta, amb els reculls *Amb el temps a favor* (2003) i *Del cel i la terra* (2003) i amb la cantata *La nit del caragol* (2008); i dramaturg, amb la peça *La carretera i el mur* (2003), que va obtenir el premi *Les Telúries* de l'Institut d'Estudis Ilerdencs el 2002.

El títol del poemari que ressenyem, *Matèria elemental*, com va manifestar el mateix Macià en l'acte de lliurament del premi, remet alhora a l'antiguitat (els orígens del pensament filosòfic dels presocràtics) i a la modernitat (la física de partícules). Un doble vessant, classicisme i contemporaneïtat, que es fa evident al llarg dels cinquanta poemes, estructurats en quatre seccions estretament enllaçades, de què consta el recull. L'encapçala, tanmateix,